

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
יום ה – כ"א סיון תשע"ז
פרשת שלח

כותרת

גנים של מנהיג

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

פרשת שלח

גנים של מנהיג

ברוסיה שבתקופת המהפכה הבולשביקית, חיי היהודים היו שווים כקליפת השום. חסידים שהיו נוסעים ברכבות בשנות העשרים של המאה הקודמת היו נזרקים דרך החלונות בידי רוסים אנטישמיים. השנאה ליהודים השתוללה במלוא עוצה.

יהודי חסיד בשם יצחק זלמן פויזנר עלה על אנייה שנסעה מהעיירה הומיל על גבי נהר. כמה אנטישמים תפסו אותו ועוד שנים עשר יהודים והשליכו אותם לתוך המים הגועשים. בנו של יצחק זלמן, שלום, שהיה חתן באותם ימים, שמע על האסון ורץ לגדת הנהר כדי למשות את גופת אביו ולהביאה לקבר ישראל.

במשך שלושה ימים הוא עמד והמתין שהגופה תגיע לגדה. באותם ימים גמלה בליבו ההחלטה שהוא עוזב את רוסיה, את ארץ הדמים, לתמיד. מקום שבו מטביעים יהודי בנהר על לא עוול בכפו, אין ליהודי עתיד בו.

הוא כתב לכלתו שהחליט לעלות לארץ ישראל, שאז נקראה פלשתינה, ושניהם יחד חיפשו דרכים לקבל רישיונות הגירה כדי לעלות לארץ. כשהדבר עלה בידם, הם אכן עלו לארץ, התיישבו בקיבוץ בלפוריה, והצטרפו לחלוצים שהגיעו אז לארץ.

הזוג הגיע לארץ בעירום ובחוסר כל, בלי משפחה ובלי חברים. אבל הם היו חתן וכלה והיו צריכים להתחתן. ר' שלום וכלתו נסעו לחיפה, ושם מצאו רב שהסכים לחתן אותם. הרב אמר להם שהוא יוצא לרחוב לחפש מנין כדי להעמיד את החופה ולומר את ברכות הנישואין. עד שהרב ימצא מנין, עמדה הכלה בצד וקראה פרקי תהלים ובכתה. היא עומדת להיכנס לחופה, הוריה לא לצדה והיא נמצאת בארץ זרה ללא מכר וגואל.

תוך כדי תפילתה/בכיייתה נכנסה אישה למקום, היא פונה אל הכלה ושואלת אותה: "מדוע את בוכה?" הכלה הייתה באמצע התפילה ולכן לא ענתה לה, אבל היא התעקשה ושאלה שוב ושוב, עד בסוף היא אמרה לעצמה בקול "הו... את כנראה בוכה בגלל שזה עתה ירדת מהאנייה", כלומר, שהיא חדשה בארץ ולכן היא בוכה.

הכלה הרימה את עיניה מהסידור ואמרה לה: "לא גברתי. אינני בוכה בגלל שזה עתה ירדתי מהאנייה. אני בוכה כי אני עומדת לעלות על אנייה, על אניית הנישואין..."

כדי להתפרנס באותם ימים קשים, הרב שלום פויזנר היה חייב לעבוד בעבודה פיזית קשה. הוא היה סולל כבישים יחד עם הרבה חלוצים אחרים. רוב החלוצים באותם ימים זנחו את דרך היהדות ורצו להפוך לישראלים החדש. ר' שלום פויזנר בחמסין הישראלי היה עובד עם הטלית קטן ה'גדולי' שלו, כך שכולם ראו שמדובר בחסיד.

יום אחד ניגש אליו בחור צעיר וסיפר לו, שכאשר עלה מפולין כבחור דתי חשב לעצמו שהדת הייתה דבר נחוץ בחו"ל, אך בארץ אין צורך בה. עד שראה את ר' שלום פויזנר עובד בחמסינים הגדולים של

הקיץ עם הטלית קטן שלו. המראה של היהודי האותנטי בארץ ישראל עורר אותו לחזור ליהדות והוא עצמו חזר ללבוש טלית קטן.

בשנת תרפ"ט הרבי הקודם ביקר בארה"ק. הרב שלום פויזנר, שכבר היה אז שוחט בראשון לציון, עזב את כל עיסוקיו ו'נדבק' אל הרבי במשך כל הביקור. הוא גם זכה להיכנס ליחידות. הרבי הורה לו להגר לארצות הברית ולהתחיל לעסוק שם בהפצת היהדות. באותה יחידות הרבנית פויזנר אמרה לרבי: "אמריקה זו מדינה קשה, וקשה לגדל בה ילדים חסידיים". ענה לה הרבי: "נכון, אמריקה היא מדינה קשה, ואת תגדלי ילדים חסידיים" (ראה בספר 'מסע הרבי לאה"ק' ובספר 'זכרון לבני ישראל'). הרבי גייס את הרב פויזנר, ובמקום לסלול כבישים בישראל הורה לו לסלול דרכים אל נשמות ישראל בארצות הברית ולקרב אותם לאביהם שבשמים. בתחילה הוא היגר לשיקגו ומשם עבר לפיטסבורג, בה הקים בית ספר יהודי שעומד ומתפתח עד היום הזה לשם ולתפארת.

*

השבת אנו קוראים על המרגלים. משה שלח שנים עשר מרגלים, עשרה מתוכם חזרו והוציאו דיבה רעה על הארץ, אבל שנים אחרים, יהושע וכלב, אמרו שאפשר לכבוש את הארץ. כשמעיינים בסיפור אנו שמים לב שהאדם שקם ודיבר ברבים בעד הליכה לארץ - היה דווקא כלב בן יפונה, נשיא שבט יהודה ובעלה של מרים: "ויהי כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה" (שלח יג, ל). יהושע עמד לצדו ותמך בו, אבל מי שבעיקר דיבר היה כלב.

בעוד כמה שבועות, בפרשת פנחס, נקרא שמשה מבין שהוא לא יהיה המנהיג שיכניס את עם ישראל לארץ. הוא פונה לקב"ה ומבקש: "יפקוד ה'... איש על העדה" (פנחס כז, טז). הקב"ה מורה לו: "קח לך את יהושע בן נון". יהושע יהיה ה'ממשיך' של משה רבנו והמנהיג הבא.

נשאלת השאלה, מדוע דווקא יהושע נבחר? מדוע לא ימשיכו בניו של משה רבינו? לכאורה מסתבר יותר, שכשם שאת אהרון הכהן יירש בנו, גם בנו של משה צריך לרשת אותו? מסבירים המפרשים שבניו של משה לא היו ראויים לאצטלה הזו. הם לא היו קרוצים מחומר של מנהיגים.

אבל אם הם לא ראויים, עדיין מתבקש לחפש מישהו אחר מהמשפחה. לכאורה הבא בתור היה צריך להיות כלב, גיסו של משה רבינו וגם הנשיא של שבט יהודה - שבט המנהיגים לפי התורה. מדוע הקב"ה בחר דווקא ביהושע, שהיה נשיא של שבט אפרים, במקום את כלב שיש לו את שתי המעלות - גם נשיא שבט יהודה וגם בעלה של מרים, בת משפחת מנהיגי ישראל באותו הדור, שהוא לכאורה הממשיך הטבעי של משה?

אומר רש"י על הפסוק: "כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האוהל". יהושע זכה להנהיג את עם ישראל בגלל שהיה התלמיד הכי מסור למשה רבינו. הוא תמיד היה דבוק אליו, גם כשמשה עלה להר סיני לארבעים יום כדי לקבל את לוחות הברית, יהושע המתין לרגלי ההר עד שמשה חזר (יומא עו, א).

אבל יתכן שיש כאן עוד משהו שעומד מאחורי הבחירה של יהושע: מובא בשמות רבה (פ"כ, י) ששלושים שנה לפני שעם ישראל יצא ממצרים, הייתה קבוצה בעם ישראל משבט אפרים שהגיעו למסקנה, לפי חישובים שלהם, שהגיעה עת הגאולה. הם התעלמו ממחאותיהם של אחרים, התארגנו

ויצאו ממצרים – קבוצה שלמה. הם אכן הצליחו להתגבר על "משמר הגבול" המצרי ונמלטו. אבל כשהגיעו לארץ כנען, פלישתים מגת תקפו אותם והרגו הרבה מהם. הניצולים ברחו בחזרה למצרים. לכן, כשהקב"ה הוציא את עם ישראל ממצרים, התורה אומרת בפרשת בשלח: "ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים". אומר המדרש, שהיות שבני אפרים נהרגו באלפיהם והעצמות שלהם שלושים שנה מאוחר יותר היו עדיין מפוזרות בדרכים, מיאן הקב"ה לקח את בני ישראל בדרך ארץ פלשתים "כי אמר אלקים פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה". הקב"ה חשש שאם יראו את עצמות אחיהם הם יקבלו פחד וירצו לחזור למצרים. לכן, "ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף" - הוליך אותם סחור סחור.

מי היה המנהיג של שבט אפרים, שעמד בראש היציאה החפוזה הזאת שהסתיימה באסון? המדרש בילקוט שמעוני מגלה לנו מי האיש: "כל אותם שנים שהיו ישראל יושבים במצרים היו בני אפרים יושבים בטח שאנן ושליו עד שבא נון מבני בניו של אפרים ואמר נגלה עלי הקב"ה להוציא אתכם... עמדו ולקחו בניהם ובנותיהם ויצאו ממצרים ("יל"ש דה"י תתרע"ז).

כולנו מכירים את יהושע בן נון. אותו נון, שהיה אביו של יהושע, הוא זה שהלך נגד כל העולם ונגד כל הסיכויים. "עד עכשיו לא היה עבד יכול לברוח ממצרים שהייתה הארץ מסוגרת" (רש"י יתרו יח, ט). והם הצליחו לצאת! נכון שהם נכשלו, כי היוזמה לא באה בהוראת ה', אך בסופו של דבר נון היה אחד שהיה מוכן ללכת במסירות נפש כדי לרשת את הארץ.

ולכן, כשהקב"ה חיפש מנהיג שיכניס את עם ישראל לארץ ישראל, הוא חיפש מישוהו שבגנים שלו יש מוכנות למסירות נפש על ארץ ישראל.

נכון שכלב היה נשיא של שבט יהודה וגיסו של משה רבינו, יהודי חשוב מאוד, 'א שיינער איד'... אבל כדי להכניס את עם ישראל לארץ נדרשת מסירות נפש, ואת התכונה הזו ירש יהושע מנון אביו, ויתכן שזו הסיבה שדווקא יהושע היה זה שנבחר להנהיג את עם ישראל לארץ ישראל.

אנחנו עומדים שבוע לפני ג' תמוז, יום ההילולא של הרבי. הרבי רצה שכל אחד יכבוש את חלקו בעולם ויעשה ממנה ארץ ישראל במובן הרוחני. הוא ציפה מכל יהודי שיהיה לו את ה'חיידק' הזה, שיהיה מוכן ללכת עד הסוף כדי להביא את היהדות לעוד יהודי. ומי שיש לו את החיידק הזה, הוא חסיד של הרבי.